

การเมืองกับความรุนแรง : บทเรียนจากการเลือกตั้ง

ในช่วงของการเลือกตั้งที่ผ่านมา เราจะเห็นว่าผู้สมัครและพรรคการเมืองต่างก็พยายามช่วงชิงเวลา เพื่อสร้างโอกาสความได้เปรียบในการเรียกคะแนนเสียงจากประชาชน มีการเล่นเกมทางการเมืองในหลายรูปแบบ รวมทั้งสารพัดกลยุทธ์ในการหาเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใกล้วันเลือกตั้งมากเท่าไรก็ยิ่งเข้มข้นดุเดือดเข้มข้นมากขึ้น

ผู้มีอาชีพทางการเมือง เพื่อมุ่งเป้าหมายในการเข้าสู่สภา เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เรามักจะเห็นความรุนแรงเกิดขึ้นเสมอในช่วงของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาซึ่งเวลาในการหาเสียงน้อย ทำให้การแข่งขันและการหาเสียงมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งรูปแบบของความรุนแรงที่ปรากฏนั้นแสดงออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายลักษณะ เช่น

1. ด้านนโยบาย เนื่องจากนโยบายของพรรคการเมืองที่ปรากฏนั้นเน้นนโยบายประชานิยม มีทั้งลดแลก แจกแถม ยกเลิก และให้ฟรี เป็นลักษณะลอกเลียนแบบกันมาโดยแทบแบบหมดหน้าตัก เพราะเห็นว่าเป็นช่วงขาขึ้นที่ประชาชนกำลังหลงระเริงกับนโยบายลักษณะดังกล่าว ทำให้นโยบายในการหาเสียงออกมาเป็น **“นโยบายเชิงเดียว”** มีทิศทางเดียว ขาดความหลากหลาย ขาดการแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์ทางการเมือง และเป็นการ **“มอมเมาประชาชนเชิงนโยบาย”** โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายประชานิยมที่มุ่ง **“เอาชนะ”** โดยไม่สนใจว่าเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน

2. ผู้สมัครและพรรคการเมือง เน้นความรุนแรงผ่านการพูดจาแบบเอาชนะ กระแทกแตกดัน ทำประลอง มีพฤติกรรมที่กระด้างกระเดื่อง ขาดน้ำใจนักกีฬา ชอบสร้างกระแส ภายใต้แนวคิดเพื่อให้ดูเอาจริงเอาจัง ซึ่งขัง และจริงจัง รวมทั้งลักษณะนิสัยของ **“คนพาล”** หลังจากที่ไม่มีอะไรจะเสียแล้ว

3. ภาษาที่ใช้ ไม่ว่าจะ เป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารผ่านป้ายหาเสียงหรือภาษาพูดก็ตาม เรามักจะเห็นว่าเป็นภาษาที่เน้น **“การตลาดเชิงธุรกิจ”** มากกว่าการนำเสนอแนวคิดและนโยบายทางการเมือง รวมทั้งความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและแนวโน้มของความสำเร็จ โดยมากมักเป็นภาษาที่มุ่งให้ **“โดนใจ”** อย่างรุนแรงมากกว่าการสร้าง ความเข้าใจและแสดงออกถึงคุณลักษณะที่ดีของผู้มีบทบาททางการเมือง

4. หัวคะแนน ซึ่งโดยปกติคนกลุ่มนี้มักเป็นผู้มีอิทธิพลอำนาจในพื้นที่หรือในท้องถิ่น ที่นักการเมืองดึงเข้ามาเพื่อเป็นฐานเสียงของตนเอง ดังนั้นโดยวิธีชีวิตแล้วคนกลุ่มนี้จึงมีลักษณะ **“เชื่องโง่”** ต่อสังคม บางคนยังเกี่ยวพันกับ **“สิ่งที่ไม่อาจเปิดเผย”** ซึ่งเสี่ยงต่อความรุนแรงทั้งสิ้น ดังนั้นในช่วงของการเลือกตั้งเรามักจะเห็นสื่อนำเสนอภาพการทำร้ายและฆ่ากันของหัวคะแนนหรือผู้เป็นฐานเสียงหลักในพื้นที่นั้นๆ รวมทั้งการสร้างกระแสความรุนแรงในลักษณะต่างๆ ของกลุ่มคนเหล่านี้ ซึ่งเป็นที่รับรู้กันได้อย่างกว้างขวางในสังคม

5. การจัดการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่นเวลาให้เร็วขึ้น ทำให้พื้นที่หรือเวทีทางการเมืองแคบลง เป็นลักษณะการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ภายใต้กระแสความสงสัยว่าสนองต่อความต้องการของฝ่ายการเมืองหรือไม่ ทำให้ทั้งผู้สมัครและพรรคการเมืองต้องเร่งหาเสียงเพื่อให้กระจายไปทุกพื้นที่ เกิดกระแสการเลือกตั้งที่เร่งรีบ ประชาชนต้องเร่งตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ทำให้บางครั้งขาดเวลาในการไตร่ตรองพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน และขาดช่วงของการ **“ผ่อน”** อย่างที่ควรจะเป็น ทำให้การเลือกตั้งมีลักษณะเป็นการ **“ลวกประชาธิปไตย”**

6. ป้ายหาเสียง เพื่อบรรลุลัทธิประสงค์และให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ทำให้วินัย ความรับผิดชอบ และน้ำใจนักกีฬาขาดหายไป มีการทำลายป้ายของกลุ่มแข่ง ดิดทับ บดบังการจราจร บดบังทัศนียภาพ กีดขวางเส้นทางสัญจรไปมา ติดตามฝ่าฝืนบ้านเรือนที่สาธารณะทำให้เกิดความสกปรกไม่เป็นระเบียบ และยากต่อการรื้อถอน โดยเฉพาะบางป้ายที่มีขนาดใหญ่ น้ำหนักมากงายต่อการเกิดอุบัติเหตุยิ่งนัก รวมทั้งการแสดงให้เห็นความหุนหาวา ฟุ่มเฟือย และภาพลักษณ์ทางกายภาพของผู้สมัคร ที่นำไปสู่การสร้างค่านิยม-กระแสสังคมแบบ “เปลือกนอก”

7. แก่นแท้ประชาธิปไตย จากการกระทำที่แฝงไปด้วยความรุนแรงในช่วงของการเลือกตั้ง ทำให้ความเข้าใจในหลักปรัชญาแก่นแท้ของประชาธิปไตยคลาดเคลื่อนไป ส่งผลให้แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนส่วนใหญ่กลายเป็นเพียง “ผู้ทำตามกติกา” และตัวแทนของประชาชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน ที่จะเข้าไปนั่งในสภาอันทรงเกียรติที่สุดเป็นเพียง “อาชีพ ผลประโยชน์ และอิทธิพลอำนาจ” พรรคการเมืองคือที่รวมตัวกันของ “ผู้มีอาชีพทางการเมืองและผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน” ความสัมพันธ์ของบุคคลอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งขาดความรู้สึกว่า ประชาธิปไตยอยู่ในวิถีชีวิต

ในสถานการณ์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาความรุนแรงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน อันเนื่องมาจากความบกพร่องของวุฒิภาวะทางอารมณ์ จึงไม่ยากให้ผู้มีบทบาททางการเมืองและผู้นำของประเทศในอนาคต แสดงออกถึงความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นบันไดก้าวเข้าสู่สภา รวมทั้งการฆ่า “จิตวิญญาณของประชาธิปไตย” ทิ้งไป เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกของตนเพียงไม่กี่คนในประเทศนี้ ซึ่งถ้าหากผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองยังมีแบบอย่างของการกระทำที่เต็มไปด้วยความรุนแรงแล้ว ย่อมยากยิ่งที่จะแก้ไขปัญหาคความรุนแรงของประเทศชาติได้

ที่กล่าวมาทั้งหมด คงไม่ใช่เป็นการมองโลกในแง่ลบจนเกินไปนัก เพียงแต่ผู้เขียนอยากจะกระตุ้นเรียกร้องให้ทุกฝ่าย แสดงออกซึ่งสจริตทางการเมือง เพื่อให้การเมืองของประเทศเรานั้น “มีชีวิตและจิตวิญญาณ” มีความสวยและสง่างามเข้าถึงแก่นของประชาธิปไตย เพื่อความภาคภูมิใจของ “คนไทยทั้งประเทศ” โดยไม่ใช่เพื่อเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของ “ผู้มีอาชีพทางการเมือง” เท่านั้น

ธวัชชัย เฟ็งพินิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หนองคาย